

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

«Затверджено»

На засіданні Вченої ради
НПУ імені М.П.Драгоманова
«__»_____2017р.

Протокол №

Проректор з навчально-методичної
роботи

проф. Вернидуб Р.М.

ПРОГРАМА

нормативної навчальної дисципліни

Основи хірургії і травматології з доглядом за хворими

освітнього рівня

бакалавр

галузі знань

01 Освіта

спеціальності

014 Середня освіта (Здоров'я людини)

Шифр за навчальним планом СВ 03

Київ 2017 рік

Розробники програми: ст.викл. кафедри МБВООЖЗ Гусєва Г.М.

Рецензенти: к.м.н. Чорненька В.Д. доц. кафедри спеціальної психології і медицини;
к.м.н. Карачевський А.Б., доц. кафедри дитячої, соціальної та судової
психіатрії Національної медичної академії післядипломної освіти ім. П.Л.
Шупика, головний спеціаліст ВВЦ

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної ради НПУ
імені М.П.Драгоманова

«__» _____ 2017 року, протокол №

Голова НМР

I. Пояснювальна записка

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Основи хірургії і травматології з доглядом за хворими» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня бакалавр, галузі знань 01 Освіта спеціальності 014 Середня освіта (Здоров'я людини).

Предметом вивчення навчальної дисципліни є базовий рівень знань основ медичних знань.

Міждисциплінарні зв'язки: вікова анатомія і фізіологія, безпека життєдіяльності людини, охорона праці, фізіологія вищої нервової діяльності.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Основи хірургії і травматології з доглядом за хворими» є формування особистості вчителя, озброєного знаннями та уміннями з основ загальної хірургії і травматології, які необхідні для забезпечення збереження здоров'я учнів.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни «Основи хірургії і травматології з доглядом за хворими» є отримання студентами необхідного об'єму знань про основні поняття з розділу «Загальна хірургія» та принципи надання першої медичної допомоги при травмах різної локалізації.

Основні результати навчання і компетентності згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1.	<p>Знати: основи анатомії і фізіології людини;</p> <p>Вміти: володіти технікою беззондового промивання шлунку, очисної клізми, застосування компресів, банок, гірчичників, льоду, ванн, ін'єкцій, інгаляцій;</p>	Загальна та спеціальна (фахова, предметна) компетентності.
2	<p>Знати: питання загальної та особистої гігієни;</p> <p>Вміти: володіти технікою підшкірних і внутрішньом'язових ін'єкцій</p>	Загальна та спеціальна (фахова, предметна) компетентності
3	<p>Знати: ознаки клінічної та біологічної смерті;</p> <p>Вміти: володіти навичками реанімації;</p>	Загальна та спеціальна (фахова, предметна) компетентності
4	<p>Знати: основні поняття «загальної хірургії»;</p> <p>Вміти: припиняти кровотечі методами тимчасового спинення;</p>	Загальна та спеціальна (фахова, предметна) компетентності
5	<p>Знати: види травм і ознаки травм різної локалізації;</p> <p>Вміти: надавати допомогу при опіках, відмороженнях, електротравмах,</p>	Загальна та спеціальна (фахова, предметна) компетентності
6	<p>Знати: основи надання першої медичної допомоги при хірургічних та травматологічних станах</p> <p>Вміти: надавати допомогу при пораненнях, переломах, травмах різної локалізації.</p>	Загальна та спеціальна (фахова, предметна) компетентності

мозкові травми. Травми хребта і спинного мозку.	7	1	1	2		3	7	1				6
Тема 5. Травми грудної клітки та органів грудної порожнини.	7	1	1	1		3	6					6
Тема 6. Перша медична допомога при гострих захворюваннях і травмах органів черевної порожнини.	8	1	2	1		3	7	1				6
Тема 7. Транспортна імобілізація при травмах різної локалізації.	8			4		3	7			1		6
Усього годин	90	10	10	28		42	90	4		6		80

III. Зміст навчальної дисципліни за модулями і темами:

Модуль 1. Основи хірургії з доглядом за хворими

1.1 Вступ. Значення догляду за хворими в хірургії.

Визначення предмета і його задачі. Загальне поняття про хірургічні хвороби, їх причини. Поняття про етіологію, патогенез. Прояви хвороб (симптоми, синдроми).

Догляд за хворими як лікувальний чинник, його місце серед інших методів лікування.

Особиста гігієна хворого. Положення хворого в ліжку. Догляд за шкірою у важкохворих. Профілактика пролежнів та боротьба з ними.

Догляд за ротовою порожниною, очима, вухами, порожниною носа.

Вимірювання температури тіла, прилади для вимірювання температури тіла, правила і техніка вимірювання температури тіла, оцінка результатів вимірювання температури тіла.

Засоби впливу на кровообіг. Застосування, грілок, зігріваючого компресу. Застосування холоду – міхур з льодом, примочки (холодні компреси).

Застосування лікарських препаратів, шляхи введення лікарських препаратів – ентеральний і парентеральний. Підшкірні і внутрішньом'язові ін'єкції.

1.2.Кровотечі. Перша медична допомога при кровотечах.

Поняття про кровотечі, їх причини. Патологічні кровотечі як наслідок змін у судинній стінці при деяких захворюваннях (туберкульоз, запалення, злоякісні пухлини, променева хвороба тощо). Травматичні кровотечі як наслідок порушення цілісності стінки судин. Первинні і вторинні кровотечі. Класифікація кровотеч за видами ушкоджених судин, їх ознаки та способи зупинення кровотеч: самоспинення кровотеч, тимчасове зупинення, остаточне зупинення кровотеч. Особливості крововтрати у дітей.

Кровотеча з носа. Перша медична допомога.

Поняття про методи остаточної зупинки кровотеч в медичних закладах.

1.3.Термінальні стани. Реанімація, її методи.

Поняття про термінальний стан, його стадії: переагонія, агонія, клінічна смерть, їх причини, тривалість, основні ознаки. Орієнтовні (ймовірні) й достовірні (абсолютні) ознаки смерті.

Поняття про реанімацію. Показання для проведення реанімації та підготовка потерпілого до її проведення.

Методи проведення реанімації, їх загальна характеристика та анатомо-фізіологічні основи.

Проведення реанімації у дітей різного віку.

Схема проведення ручної реанімації:

A – airway, open – підготовка до проведення реанімації.

B – breath for victim – штучне дихання

C – circulation his blood. – закритий масаж серця

Штучна вентиляція легенів «рот у рот», «рот у ніс». Штучна вентиляція легенів за допомогою гумової S-подібної трубки. Штучна вентиляція легенів дітям.

Закритий (непрямий) масаж серця дорослим і дітям. Техніка проведення непрямого масажу серця. Критерії ефективності проведення реанімації

1.4. Відкриті ушкодження (рани). Перша медична допомога при пораненні.

Рани як механічне ушкодження шкіри і слизових оболонок. Види ран: операційні (стерильні) і випадкові (інфіковані). Поверхневі і глибокі рани. Проникні і непроникні поранення. Види ран за характером ушкодження тканин. Рани з ураженням отрутою риб і медуз. Рани від укусів скаженими тваринами. Вогнепальні ушкодження.

Основні ознаки ран. Перша медична допомога при пораненнях, послідовність її надання. Особливості надання першої медичної допомоги при пораненні ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД.

Ускладнення ран: ранцева інфекція, крововтрата, травматичний шок.

1.5. Ранцева інфекція. Поняття про асептику і антисептику.

Ранцева інфекція як хворобливий процес, спричинений патогенними мікробами. Види ранцевої інфекції. Шляхи проникнення мікробів у рану: зовнішній (екзогенний) та внутрішній (ендогенний).

Поняття про вогнищеву інфекцію. Сепсис – як загальна гнійна інфекція.

Правець і анаеробна інфекція, їх профілактика. Особливості догляду за хворими.

Методи боротьби з ранцевою інфекцією.

Поняття про антисептику, її види: механічна, хімічна, фізична, біологічна антисептика.

Асептика як метод боротьби з мікробами.

1.6. Опіки, відмороження, електротравми.

Опіки як наслідок ушкоджень тканин термічними, фізичними і хімічними агентами. Фактори, що впливають на тяжкість стану опікового потерпілого. Ступінь опіку в залежності від глибини ушкодження тканин. Поверхневі і глибокі опіки. Їх ознаки. Визначення площі опіків. Опікова хвороба як сукупність загальних розладів організму.

Хімічні опіки як наслідок впливу на тканини різних хімічних речовин (кислот, лугів, фосфору, розчину йоду тощо).

Опіки очей, дихальних шляхів.

Перша медична допомога при опіках різних видів і ступенів. Поняття про лікування опіків.

Поняття про відмороження та замерзання. Основні ознаки ушкоджень людини від дії низької температури; ступені тяжкості. Перша медична допомога.

Електротравма, ураження блискавкою. Фактори, що зумовлюють тяжкість уражень. Загальні та місцеві ознаки, перша медична допомога при ураженні електричним струмом та блискавкою

1.7 Десмургія.

Десмургія як наука про пов'язки. Її значення при наданні першої медичної допомоги. Мета пов'язок. Види пов'язок. Правила накладання пов'язок на різні частини тіла.

Модуль 2. Основи травматології.

2.1.Травми їх ускладнення. Поняття про травматичний шок і знеболювання при травмах.

Травми як ушкодження з порушенням анатомічної будови та функцій організму людини. Фактори, що спричиняють травми (механічні, фізичні, хімічні, біологічні).
Ускладнення при травмах.

Травматизм, його види та профілактика. Дитячий травматизм як одна з прогресуючих соціальних проблем, його види в залежності від віку дитини. Роль вчителя в профілактиці дитячого травматизму.

Організація першої медичної допомоги та особливості обстеження потерпілих із гострою травмою.

Особливості перебігу травматичної хвороби у ВІЛ-інфікованих та хворих на СНІД.

Травматичний шок як загрозливе ускладнення травм, його причини (вогнепальні, багатоосколкові, множинні поранення: закриті й відкриті ушкодження голови, грудної клітки, живота і таза; відкриті переломи стегна, плеча, таза; опіки, електротравми тощо).
Перебіг травматичного шоку. Фази травматичного шоку. Перша медична допомога при травматичному шоці. Поняття про загальне та місцеве знеболювання при травмах.

2.2 Закриті ушкодження.

Закриті ушкодження тканин і органів, спричинених впливом зовнішніх факторів (без порушень цілісності шкіри і видимих слизових оболонок). Причини закритих ушкоджень.

Удари, розтягнення і розриви м'яких тканин, зв'язок суглобів. Вивихи. Їх симптоми. Перша медична допомога при закритих ушкодженнях, особливості її надання.

Синдром тривалого здавлювання (травматичний токсикоз) – як комплекс розладів, що виникає при тривалому здавлюванні м'яких тканин. Основні ознаки травматичного токсикозу. Перша медична допомога при травматичному токсикозі та послідовність її надання.

2.3. Переломи кісток

Переломи як наслідок часткового або повного порушення цілісності кісток. Види переломів: вроджені (вади внутрішньоутробного періоду розвитку плода), акушерські (внаслідок пологової травми), набуті – патологічні (туберкульоз кісток, остеомієліт, злюкисні пухлини), травматичні. Відкриті і закриті переломи. Переломи довгих трубчастих кісток. Абсолютні та загальні ознаки переломів кісток.

Небезпека переломів: травматичний шок, гостра крововтрата, ушкодження внутрішніх органів, інфікування тощо.

Особливості переломів кісток у дітей: неповні, підокісні переломи у вигляді «зеленої лози». Підвищення температури тіла у перші дні після травми, консервативний метод лікування. Перша медична допомога при переломах. Особливості надання першої медичної допомоги при відкритих переломах ВІЛ-інфікованим та хворим на СНІД.

Переломи кісток тазу, характерні ознаки ушкоджень органів малого тазу. Особливості надання першої медичної допомоги.

2.4. Черепно-мозкові травми. Травми хребта і спинного мозку.

Закриті травми черепа і головного мозку, їх причини. Удари м'яких тканин черепа, закриті переломи кісток склепіння та основи черепа. Ушкодження головного мозку –

струс, удар, здавлювання. Загальномозкові і місцеві ознаки черепно-мозкових травм. Перша медична допомога при закритих ушкодженнях черепа та головного мозку. Її об'єм та послідовність.

Відкриті ушкодження черепа і головного мозку. Поранення м'яких тканин черепа, непроникні та проникні поранення черепа, їх особливості. Основні ознаки. Ускладнення проникних поранень черепа. Особливості надання першої медичної допомоги при проникних пораненнях черепа.

Травми хребта та спинного мозку. Закриті та відкриті; без ушкоджень та з ушкодженням спинного мозку. Основні ознаки. Перша медична допомога при травмах різних відділів хребта та спинного мозку.

2.5. Травми грудної клітки та органів грудної порожнини.

Закриті травми грудної клітки. Удари м'яких тканин грудної клітки, переломи ребер, травматична асфіксія. Основні ознаки закритих травм грудної клітки.

Відкриті ушкодження грудної клітки – непроникні та проникні, їх ознаки.

Ушкодження органів грудної порожнини – легень, серця. Пневмоторакс як наслідок потрапляння повітря через рану або з легень в плевральну порожнину. Види пневмотораксу: закритий, відкритий, клапанний. Гемоторакс. Перша медична допомога при ушкодженнях грудної клітки та органів грудної порожнини.

2.6. Перша медична допомога при гострих захворюваннях і травмах органів черевної порожнини.

Закриті ушкодження живота, їх види: удари, розтяги, розриви м'язів живота, з ушкодженням та без ушкодження внутрішніх органів черевної порожнини. Основні ознаки. Небезпека внутрішньої кровотечі при ушкодженнях живота.

Відкриті ушкодження живота. Непроникні й проникні поранення живота. Абсолютні ознаки проникних поранень живота. Перша медична допомога при закритих та відкритих травмах живота. Правила її надання при випадінні з рани внутрішніх органів.

Гострі захворювання органів черевної порожнини, що складають поняття «гострий живіт». Основні ознаки. Гострий перитоніт як ускладнення «гострого живота».

Ушкодження органів сечовидільної системи, їх види: закриті й відкриті травми нирок, сечоводів, сечового міхура й уретри, їх ознаки, можливі ускладнення. Перша медична допомога при травмах органів сечовидільної системи.

2.7. Транспортна іммобілізація при травмах різної локалізації.

Транспортна іммобілізація, її види. Засоби підручної іммобілізації при травмах різної локалізації. Стандартна іммобілізація. Правила іммобілізації. Іммобілізація ушкоджених частин тіла при травмах різної локалізації.

ІУ. Засоби діагностики успішності навчання

1. Модульні контрольні – тестовий контроль засвоєння матеріалу курсу лекцій, практичних (лабораторних) занять та питань самостійного опрацювання.

2. Контроль відвідування лекцій та практичних занять:
Присутність на лекції або практичному (лабораторному) занятті –**1бал.**

Запізнення без поважної причини – **0,5 бала.**

Відсутність – **0 балів.**

*опрацювання пропущеної лекції через написання реферату

3. Активність на лабораторних заняттях.

Оцінка за виконання робіт:

Робота виконана без помилок, охайно і в достатньому обсязі та вчасно – **3 бали.**

Робота виконана з незначними помилками, але охайно і у достатньому обсязі – **2 бали.**

Робота виконана з незначними помилками в недостатньому обсязі – **1 бал.**

Робота виконана із значними помилками.

У. Форма підсумкового контролю успішності навчання – залік.

УІ. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Базова

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Національна програма «Репродуктивне здоров'я 2001-2005», затверджена Указом Президента України від 26.03.00р. № 203.

2. «Програма профілактики ВІЛ-інфекції/ СНІДУ на 2001-2003 роки.

3. Указ Президента України від 07.12.00р. № 1313 «Про Концепцію розвитку охорони здоров'я населення України».

4. Постанова Верховної Ради України від 19.06.09р. № 989-4 «Про рекомендації парламентських слухань на тему «Епідемія туберкульозу в Україні шляхи її подолання».

5. Доручення Президента України від 05.07.10р. № 1-1/809 «Щодо запобігання поширення в Україні небезпечних інфекційних захворювань».

6. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.09.02р. № 1418 «Про затвердження Державної програми профілактики йодної недостатності у населення на 2002-2005 роки».

7. Про охорону здоров'я: Закон України. – К., 1992.

8. Постанова Кабінету Міністрів України від 10.01.02р. № 14 «Про затвердження комплексної програми «Здоров'я нації на 2002-2011 роки»

Допоміжна

1. Авратинский И.М. Основы медицинских знаний/ Учебник. - М., 1993.

2. В.О. Валецька Основы медичних знань Підручник. К.: Вища школа, 2009.

3. Кара М., Пуавер М. Первая медицинская помощь при расстройстве дыхания/ Учебное пособие.-М: МГУ, 1991.

4. Неговский В. А. Основы реаниматологии/ Учебное пособие.-М.

5. Петрик О.І. Долікарська медична допомога при травмах та нещасних випадках/ Навчальний посібник.-К.: Вища школа, 2007.

6. Потапов В.Ф. Обучение населения приемам оказания медпомощи./ Методическое пособие.-М.: Медицина, 1986.

7. Скрипніченко В.П. Хірургія/ Підручник.-К.: Вища школа, 1994

Internet-джерела

- 1.Офіційне інтернет-представництво Президента України <http://www.president.gov.ua/>.
- 2.Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua> .
- 3.Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua/>.
- 4.Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України <http://www.mon.gov.ua>,
www.osvita.com.
- 5.www.referaty.com.ua/ukr/...17455/.
6. [www.uisr.org.ua/edoc/doc.php? doc id 23](http://www.uisr.org.ua/edoc/doc.php?doc_id=23) action inline.